

SKOLOTĀJS PEDAGOĢISKĀS VIDES VEIDOTĀJS PIRMSSKOLAS GRUPU INSTITŪCIJĀ VIDUSSKOLĀ

Teacher is the Creator of the Pedagogical Environment in the Institution of Preschool Groups in Secondary School

Jana Buboviča

Rīgas 37.vidusskola

Abstract. *Everyone from first to the last days of life are included in one or several groups: family, preschool education, preschool group or school, work environment, in social institutions. Currently, Latvian school children going to nursery schools and pre-school groups to educational institutions (schools, learning institutions, etc.) which are registered in the register of educational institutions and licensed early childhood education programs. Researching and analyzing the importance of pre-school education, it is important to recognize that early childhood education exercise a certain type of education and the extent to which, in accordance with the concepts and principles of the guidelines are designed curriculum, targeted programs for the acquisition of educational guidance and evaluation system. Educational institution as a complex system, changes in one component affects the other components in the quality and up to date further changes; System prosperity depends on the components of mutual unity: from the planning process, eligibility and conditionality for the development of a clear and purposeful strategy for raising educational institution. Educational process - it is all a child's life, organized and managed by an adult. This should ensure the child's teaching and learning, development, education, education as a whole, and where much attention is paid to children's brain development, linking it with the child's active participation. It also set a goal: to study the role of pre-school teacher teaching environment for pre-school institution group of high school.*

Keywords: *pre-school group in high school, the teaching environment, pre-school teacher.*

Ievads

Introduction

Šodienas pirmsskolas ikdiena ir mainījusies līdztekus ar pārveidojumiem valstī un sabiedrībā. Notiekošās pārmaiņas būtiski skārušas izglītības saturu, mācību norisi un vidi. Saeimas paziņojumā „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” minēts, ka pirmsskolas izglītības nodrošināšana ir pamats sekmīgai iesaistei pamatizglītībā, sociālajai iekļaušanai, personiskajai attīstībai un nodarbinātībai nākotnē. Lai panāktu, ka pāreja no pirmsskolas uz pamatskolu, ņemot vērā jaunu, uz kompetencēm balstītu mācību saturu, ir saturiski saskaņota, jāpilnveido izglītības saturs arī bērniem vecuma grupā no 1,5 līdz 4 gadiem, kā arī jānodrošina atbilstoša mācību vide un pedagoģiskā vide (Saeimas paziņojums „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam”).

Izglītības politikas kā viens no mērķiem 2014.-2020.gadam ir paaugstināt izglītības vides kvalitāti visos izglītības līmeņos, t.i. izglītības saturs, kas veicina

indivīdu zināšanu, kompetenču un prasmju attīstību un nostiprināšanu, mūsdienīga izglītības vide un izglītības process, kas veicina satura uztveri un apguvi, kas paredz vienādu iespēju neatkarīgi no izglītojamo vajadzībām un spējām, mantiskā, sociālā stāvokļa, rases, tautības, dzimuma, reliģijas un politiskās pārliecības, veselības stāvokļa, dzīvesvietas un nodarbošanās pieejamā, cenošā un atbalstošā vidē (pieejams daudzveidīgs materiālu klāsts, jaunākās tehnoloģijas utt.).

Pedagoģiskais process pirmsskolā ietver attīstošos, izglītojošos un audzinošos uzdevumus. Šī darba optimizēšana balstīta uz darba satura metodisku sakārtošanu un tā regulāru analīzi un izvērtēšanu.

Pētījuma mērķis: pētīt pirmsskolas skolotāja nozīmi pedagoģiskās vides veidošanā pirmsskolas grupu institūcijā vidusskolā.

Pirmsskolas grupu institūcija vidusskolā *Preschool institution group in high school*

Pirmsskolas izglītības iestāde, pirmsskolas izglītības grupu institūcija skolā nodrošina pirmsskolas vecuma bērnu audzināšanu un attīstību. Veidojot pedagoģisko vidi mūsdienu izglītības iestādē, būtiski, lai tajā ikvienam bērnam būtu iespēja attīstīties, apgūt vērtības, iekļauties kultūrvidē atbilstoši savām īpatnībām, pasaules uzskatiem un personības uzstādījumam.

Saeimas paziņojumā „Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam”) minēts, ka svarīgs atbalsts ir modernas mācību un pedagoģiskas vides nodrošināšana.

21.gadsimta atbilstīgu mācīšanos mēdz dēvēt par mācīšanos, kuras būtiska pazīme ir mācīšanās kopā, partnerībā, mācīšanās vienam no otra. Izglītībā jāapvieno intelektuālā attīstība ar sabiedrisko attīstību (sadarbību) un pozitīvu attieksmi pret mācīšanos (Vaivade, 2011, 55)

Grupa – cilvēku kopums, ko apvieno kopīgs darbs, mērķis, uzdevumi, pienākumi (Komandas darbs, kā strādāt grupā, 2013).

Institūcija – kas darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finansu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls, valstisks vai sabiedriska veidojums- iestāde vai organizācija, kura pilnvarota veikt noteiktus uzdevumus, kādā valsts vai sabiedriskas dzīves nozarē un kuras rīcība šo uzdevumu veikšanai ir noteiktas juridiskas pilnvaras un materiālie, garīgie un finansiālie resursi. Institūcijas uzdevums parasti ir izstrādāt teorētiski pamatotus noteikumus, priekšrakstus, paraugus, pēc kuriem, kas veicams, izstrādājams, ieviešams (Izglītības attīstības pamatnostādnes).

Struktūrvienība (struktūra)- ir iestādes sastāvdaļa, kurai iestādes reglamentā ir noteikta patstāvība, uzdevumi un funkcijas un kurai ir savs vadītājs. Iestādes struktūru veido tā, lai sasniegtu mērķus un nodrošinātu funkciju un uzdevumu izpildi vienā vai vairākās nozarēs (apakšnozarēs) (Valsts pārvaldes iekārtas likums).

A. Šmite uzskata, ka izglītības iestāde ir organizācija, kas apzināti sadarbojas kopēja mērķa sasniegšanai un kurai jāatbilst vismaz diviem kritērijiem:

- cilvēku grupa strādā apzināti ar nodomu sasniegt kopējo mērķi;
- visiem cilvēkiem ir viens vēlamais gala rezultāts, un to visi grupas dalībnieki pieņem par kopēju (Šmite, 2004).

Jebkurai pirmsskolas izglītības iestādei vai pirmsskolas struktūrvienībai svarīgs faktors ir tās iekšējā vide, kuru veido kultūrvērtības, darbinieki, iestādes struktūra, tehnoloģijas, kā arī mērķi (stratēģija, politika, kārtējie uzdevumi). Ja pirmsskolas vide ir attīstoša, pirmsskolēns tajā var būt pārveidotājs, pilnveidotājs un radītājs (Rozenfelde, 2008, Šmite, 2004).

Rīgā pirmsskolas grupas vidusskolas institūcijā atbilst aktualizētajām pamatnostādņēm un zinātnieku atziņām. Tās struktūra veido: jaunas, izremontētas telpas; materiāltehniskais nodrošinājums; inovācijas (interaktīvā tāfele, projektor utt.), mācību vides modernizācija utt.

Pedagoģiskā vide *Pedagogical environment*

Darbs pirmsskolas izglītības iestādē ar katru gadu kļūst mērķtiecīgāks un sarežģītāks. Mainās bērna kā subjekta vieta izglītības procesā - to nosaka skolotāja pozīcija attieksmē pret audzēkni.

Apvienojot psiholoģijas un pedagoģijas atziņas par jēdzienu „vide” var teikt, ka vide ir fiziskā un garīgā, kā arī sociālā apkārtnē, apkārtējā viela (matērija), apstākļu, objektu vai indivīdu un to savstarpējo attieksmju un mijietekmes kopums, kas ir atšķirīgs no indivīda ģenētiskajiem faktoriem.

Pedagoģiskā vide (setting) ir fiziskā un garīgā, kā arī sociālā apkārtnē, apkārtējā viela (matērija), apstākļu, objektu vai indivīdu un to savstarpējo attieksmju un mijietekmes kopums, kas ir atšķirīgs no indivīda ģenētiskajiem faktoriem (Buboviča, 2011, 6).

Pirmsskolas vecuma bērnam galvenais darbības veids ir rotaļa, tādēļ pedagoģiskais process ir organizēts tā, ka bērni mācās rotaļājoties. Svarīgi, lai pedagoģiskais process nodrošinātu:

- pirmsskolēnu attīstību kopumā, konkretizējot uzdevumus noteiktas vecuma grupas kolektīvam un atsevišķiem indivīdiem;
- izglītošanu daudzveidīgās aktivitātēs, ievērojot katra vajadzības, intereses un spējas;
- pakāpeniska satura un struktūras izmaiņas, lai attīstītos katrs bērns atsevišķi un visa grupa kopumā;
- ģimenes un sabiedriskās audzināšanas mērķu vienotību, vecāku aktīvu līdzdalību sava bērna audzināšanā (Krinkele, 2002, 24).

Savukārt D.Dzintere, analizējot A.Usovas, Ņ.Mdželidzes, V.Kondratova atziņas, pirmsskolas pedagoģiskajā procesā aktualizē šādas galvenās likumsakarības:

- darbības veidu savstarpējā saistība;
- zināšanu koncentrēšanas princips;
- pieaugušo un bērnu pozitīvo savstarpējo attiecību veidošana;
- vienlaicīga iedarbošanās uz bērna jūtām, izpratni un praktiskās iemaņām (Dzintere, 1985,17).

Izglītības galvenā funkcija mūsdienās ir atklāt katra bērna individualitāti, radīt apstākļus individualitātes attīstībai, nodrošināt domāšanas būtiskumu izglītības procesā, patstāvību, iniciatīvu, radošu pieeju gan domāšanā, gan darbībā.

Pētījuma metodoloģija *Research methodology*

Mūsdienās ļoti strauji notiek sociāli ekonomiskas pārmaiņas sabiedrībā, izmainās cilvēku attieksmes, gatavības, transformējamas vērtības un dzīves mērķi. Tādēļ, skaidri jāapzinās tie līdzekļi, veidi, nepieciešamās personības kvalitātes un ietekmējošie faktori, lai cilvēks dzīvojot šodienas dinamiskajā sabiedrībā, varētu sekmēt efektīvu virzību uz mērķi un pašapliecināšanos.

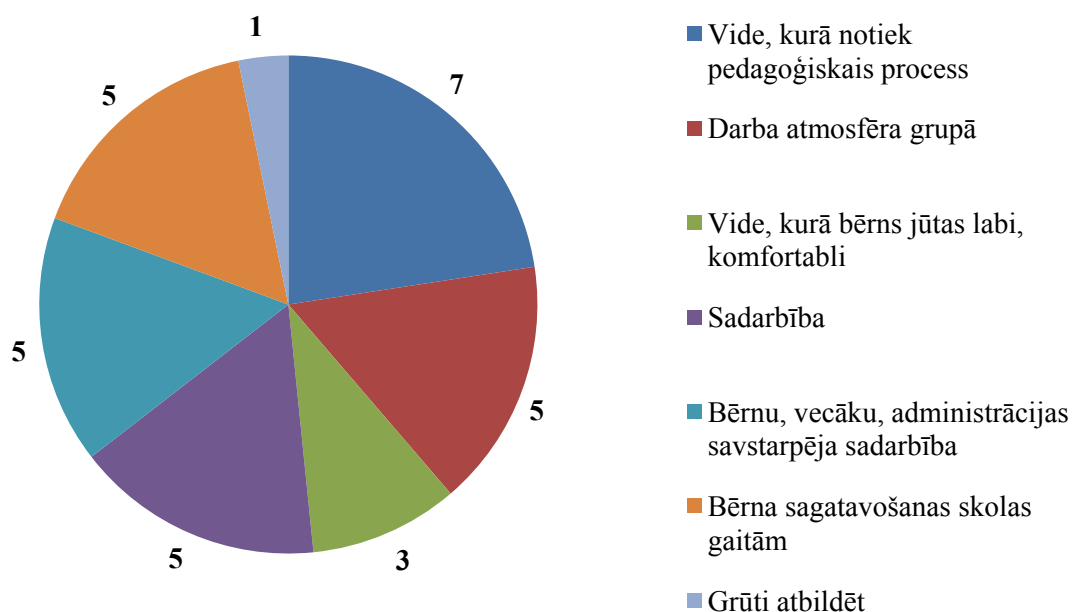
Pētījums tika īstenots sadarbībā ar aktīviem un inovatīvi ievirzītiem pirmsskolas grupu skolotājiem, kas strādā pirmsskolas grupu institūcijā vidusskolā. Viņi tika pieaicināti kā reālo situāciju pārzinoši eksperti.

Pētījumā tika izmantota empīriskā metode, ar kuras starpniecību tika rastas atbildes uz pētījuma jautājumiem. Kā viena empīriskām metodēm izmantota anketēšana jeb aptauja.

Aptaujā piedalījās 31 respondents vecumā no 20 gadiem līdz 56 gadiem. Vidējais respondentu vecums ir 28,5 gadi. Vidējais darba stāžs pirmsskolas izglītības sistēmā 9 gadi. Aptaujā tika iekļauti: „*Kas ir pedagoģiskā vide? Kas veicina pedagoģiskās vides veidošanos pirmsskolas izglītības grupās un iestādē?*” u.c. jautājumi, kuri ļāva izzināt, kā skolotāji izprot pedagoģiskās vides būtību, pedagoģiskās vides veidošanos.

Pētījuma rezultāti *Research results*

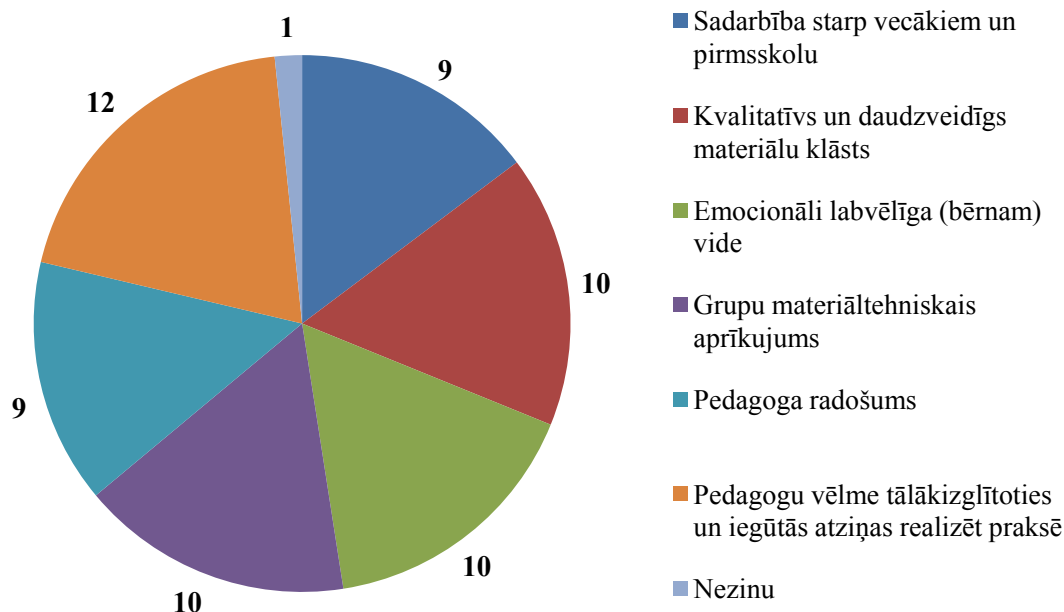
Apkopojot un analizējot atbildes uz jautājumu “Kas ir pedagoģiskā vide? “ var secināt, ka „pedagoģiskā vide” pēc pirmsskolas grupu skolotāju domām ir vide, kurā notiek pedagoģiskais process, darba atmosfēra grupā, vide, kurā bērns jūtas labi, komfortabli, savstarpēja sadarbība bērns – vecāks – administrācija.

1.attēls. Kas ir pedagoģiskā vide? (Buboviča, 2015)
Fig.1 What is the pedagogical environment?(Bubovica, 2015)

Respondenti atbildot uz jautājumu: „Kas veicina pedagoģiskās vides veidošanos pirmsskolas izglītības grupās un iestādē?” atzīmēja vairākus apgalvojumus, kas sarindojas šādā secībā (skat. 2 attēlu): būtiskākais faktors ir pedagogu vēlme tālāk izglītoties un gūtās atziņas realizēt praksē, 10 pirmsskolas skolotājas uzsvēra, ka pedagoģiskās vides veidošanos pirmsskolas izglītības grupās un iestādē veicina emocionāla labvēlīga bērnam vide, grupu materiāltehniskais nodrošinājums un kvalitatīvs un daudzveidīgs materiālu klāsts. 9 respondenti atzīmēja, ka pedagoģiskās vides veidošanos pirmsskolas izglītības grupās un iestādē veicina pedagogu radošums un sadarbība starp vecākiem un pirmsskolas grupu. Savukārt tikai vienam respondentam sagādāja grūtības sniegt atbildes.

Uz jautājumu: „Kā Jūs domājat, kāds bērniem ir labums, ja bērns apmeklē pirmsskolas grupas skolas institūcijā?” pirmsskolas skolotājas minēja, ka skolas audzēkņi līdzdarbojas un ir kā brīvprātīgie palīgi pirmsskolas grupās (sporta svētku organizēšana utt.), bērns nebaidās no skolas gaitām, bērns nebaidās no skolas telpām (akustika, telpu izmērs utt.), ir ciešāka sadarbība starp skolu un pirmsskolu, noris ātrāka adaptācija pirmajā klasē, bērnam ir priekšstats par skolas gaitām un bērnu nebiedē nezināmais.

2.att. Kas veicina pedagoģiskās vides veidošanos pirmsskolas izglītības grupās un iestādē? (Buboviča, 2015)

Fig.1 What contributes to the pedagogical environment in pre-school groups and institutions? (Bubovica, 2015)

Uz jautājumu: „Kādu, Jūs redzat pirmsskolas nākotni?” respondenti minēja, ka pirmsskolu apvienošana ar skolām turpināsies, notiks pirmsskolas un sākumskolas pēctecība ar izstrādātiem modeļiem, savukārt daži no pirmsskolas skolotājām minēja, ka neredz perspektīvu, jo ir liels slogs no administrācijas puses, samazināsies privātpirmsskolu skaits, un tikai neliels respondentu skaits cer, ka labiekārtos esošās pirmsskolas izglītības iestādes un pirmsskolas grupas. Respondenti atbalsta MK noteikumus Nr. 890 „Higiēnas prasības bērnu pakalpojuma sniedzējiem un izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu „, kur bērnu skaits grupās tiks samazināts kā to pieprasa Ministru kabineta noteikumi par bērnu skaitu grupā atbilstoši telpu kvadrātūrai.

Pedagoģiskās vides organizēšana pirmsskolas izglītības grupās ir sarežģīts un radošs uzdevums, kura veiksmīgai īstenošanai ir jāievēro katra bērna attīstības posma individuālās īpatnības, bērnu spējas un virzība uz radošu domāšanu, nevis zināšanu apgūšanu un reproducēšanu.

Pirmsskolas grupu institūcija vidusskolā ir vieta, kur bērnam veidojas pozitīva attieksme, motivācija darbībai.

Pedagoģiskās vides veidošanā pirmsskolas grupu institūcijā vidusskolā var dot būtisku ieguldījumu cilvēka zināšanu attīstībā, prasmju un iemaņu izkopšanā un vērtību izpratnē. Ikvienam no mums jāattīsta radošā patstāvība, uzdrīkstēšanās, atbildība, pašdisciplīna, kā arī iecietība un cieņa pret citiem cilvēkiem un viņu uzskatiem. Šo un daudzu citu personības kvalitāšu attīstību

veicina pedagoģiskās vides interaktīvs mācīšanas stils, kura pamatā ir skolotāja un bērna sadarbība mācību mērķa sasniegšanas nolūkā.

Summary

Learn and analyzed the theoretical heritage allows to update the invaluable role of teacher pedagogical environment promoting preschool institution group in high school.

A study conducted by demonstrating that a child attending nursery school institution group is not afraid of school premises (acoustics, room size, etc.), Closer cooperation between schools and pre-schools, takes place faster adaptation of the first class, the child has a picture of schooling.

Literatūra References

- Buboviča, J. (2011). *Pirmsskolas izglītības vides ietekme uz 5-6 gadīgo bērnu sasniegumiem*. Maģistra darbs.- LU, PPMF, Izglītības zinātņu nodaļa..
- Dzintere, D. (1986). *Apmācības kvalitātes paaugstināšana nodarbībās un ārpusnodarbību laikā*.- R: Latvijas PSR Izglītības ministrija.
- Dzintere, D. (1983). *Pedagoģiskā procesa organizācija bērnudārzā*.- Rīga, Izglītības ministrija.
- Šmite, A. (2004). *Izglītības iestādes vadība. 1.daļa*. R: RaKa.
- Komandas darbs, kā strādāt grupā (2007-2013)* – Latvia Lithuania cross border cooperation programme, Iegūts no: <http://www.latgale.lv/lv/files/download?id=2486>
- Krinkele, (2002). Bērna attīstības vērtēšanas pedagoģiski psiholoģiskie nosacījumi pirmsskolas izglītības iestādē. *Bērns kā individualitāte pirmsskolas izglītības iestādē*. Rīga, SIA Izglītības solī.
- Rozenfelde, M. (2008). Bērnu ar attīstības traucējumiem integrāciju veicinošas vispārējās izglītības iestādes vides veidošanas iespējas. *Izglītības iestāžu mācību vide: problēmas un risinājumi*. Zinātnisko rakstu krājums. Rēzekne, 150.lpp.
- Vaivade, V. (2011). Arī valoda jāmacās mācīties- *LVA, Tagad Nr. 1*, 55.-60.lpp. Iegūts no: <http://izm.izm.gov.lv/nozares-politika/izglitiba/vispareja-izglitiba/pirmsskolas-izgl.html>
- Ministru Kabineta noteikumi Nr.2 „Valsts pārvaldes iestādes struktūras izveidošanas kārtība”* Skatīts: 17.02.2015. Iegūts no: <http://likumi.lv/doc.php?id=222935>
- Valsts pārvaldes iekārtas likums*. Skatīts: 17.02.2015. Iegūts no: <http://likumi.lv/doc.php?id=63545>
- Saeimas paziņojumā „Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.-2020.gadam”* Iegūts no: <http://m.likumi.lv/doc.php?id=266406>